

Рецензия

на

Дисертация на тема:

**ПОДОБРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТТА И КАЧЕСТВОТО НА ПУБЛИЧНИТЕ
ВОДОСНАБДИТЕЛНИ И КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ В БЪЛГАРИЯ ЧРЕЗ
ОПТИМИЗИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИОННАТА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ И
ВЪВЕЖДАНЕ НА ДОБРИ МЕЖДУНАРОДНИ ПРАКТИКИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ
НА ВИК АКТИВИТЕ**

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“

по професионално направление 3.8 Икономика (Икономика и управление по отрасли)

Автор: Ивайло Георгиев Касчиев

Научен ръководител: Проф. д.ик.н. Георги Чобанов

Рецензент: Проф. д.ик.н. Георги Чобанов

Предложената дисертация е с обем от 227 страници и съдържа въведение, три глави, изводи и заключения към отделните глави или раздели, авторска справка за приносите в дисертационния труд, списък с публикации и използвана литература.

Обемът и структурата на представения за защита дисертационен труд съответстват на изискванията на Закона за висше образование, Закона за научните степени и научните звания, Наредбата за държавните изисквания за приемане и обучение на докторантите, Правилника за устройството и дейността на СУ, Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ и решения на Академическия съвет в тази връзка.

Въведението е с обем 5 страници и подробно обосновава темата на дисертацията, основните изследователски задачи и нейната структура.

Обект на изследването е ВиК сектора в България, съставен от над 60 ВиК оператори с държавно, общинско и частно участие, 30 от които предоставят ВиК услуги на 92% от населението. В изследването са включени сравнителни данни за ВиК оператори от други държави. Обектът на изследването е характеризирани подробно в Глава 1 от дисертацията.

Основната теза на дисертационния труд е, че е възможно в България да бъдат приложени ефективни и надеждни организационни и управленски мерки, които

значително да подобрят работата на ВиК инфраструктурата, ефективността на ВиК операторите, респективно ще се повиши качеството и устойчивостта на публичните ВиК услуги за обществото.

Основната цел на дисертационния труд е изследването на прилаганите в международните добри практики мерки за управление на ВиК инфраструктура и качество на ВиК услуги, и формулиране на начините за тяхното прилагане в контекста на специфичните условия на развитие на българското общество с цел подобряване на ефективността и качеството при предоставянето на водоснабдителни и канализационни (ВиК) услуги в Република България и постигането на дългосрочна устойчивост на ВиК сектора.

Предмет на изследването са различните мерки, дейности, инициативи, подходи и проекти, които ВиК операторите могат и трябва да прилагат в ежедневната си дейност, за да повишат своята ефективност и да подобрят качеството на предоставяните публични услуги.

Така формулираните цел и предмет на дисертацията са постигнати чрез решаването на следните задачи:

1. Проучване, изследване и практически предложения за въвеждане на мерки за управление на публичните ВиК активи, включително **Експлоатация** и **поддръжка** на мрежите и съоръженията; **Превантивни** и **проактивни** дейности по мрежите и съоръженията; **Набиране**, **поддържане** и **актуализиране** на информация в необходимите формати, софтуери и бази данни за целите на ефективно управление на активите и дейностите; **Мерки** за намаляване на физическите (реални загуби) на вода и оптимизиране работата на мрежите, в контекста на тяхното управление, администрация, организация и контрол.
2. Проучване, изследване и практически предложения за въвеждане на мерки за търговска ефективност на ВиК операторите, включително **Мерки** за намаляване на търговските загуби на вода; **Ефективно** управление на търговския цикъл на дружествата; **Обслужване** на клиенти – отново в контекста на тяхното управление, администрация, организация и контрол.
3. Проучване, изследване и практически предложения за въвеждане на основни организационни и управленски практики, имащи пряко отношение към ефективното реализиране на мерките по т.1 и 2, включително **Вътрешна** организация и работна структура; **Управленско** счетоводство; **Създаване** и

поддържане на регистри за ключови процеси и дейности; Инвестиционно планиране и други.

4. Преоценка на необходимите капиталови средства за инвестиции във водопроводната мрежа, при прилагането на добрите международни практики за управление на мрежовите активи.

Проучването на международните практики и опит по първите три цели е извършено в Глава 2 на дисертацията, а практическите предложения за въвеждането на практиките, както и преоценката на необходимите инвестиции по четвърта цел е посочено в Глава 3.

В Глава I е представен подробно обектът на изследването – ВиК сектора в България, като са изложени мотивите и сферите на изследване. Направен е пълен преглед на състоянието на ВиК сектора, включително приложимите нормативни изисквания към ВиК услугите, операторите и инфраструктурата; параметрите на ВиК инфраструктурата, изводите и констатациите на стратегиите за управление на водите и на ВиК сектора; данните за качеството на ВиК услугите, оперативните и капиталовите разходи на ВиК операторите.

Целта на изследването в Глава I е да се установи фактичното състояние и проблематиките във ВиК сектора в България, респективно да се изведат необходимите изводи и заключения, чрез които да се потвърди актуалността и да се адресират целите и задачите на дисертационния труд.

Извършеният в Глава I анализ на състоянието на ВиК сектора в България извежда основни причини и изводи за лошото състояние на сектора и съществуващите проблеми.

В Глава II са разгледани добрите международни практики в управлението на този специфичен бизнес, с цел да бъдат формулирани начини и методология за решаване на констатираните в Глава I проблеми. Целите и задачите на изследването са формулирани в раздел 1.

В Глава III са анализирани организационните структури на 6 големи ВиК оператори (обслужващи около 40% от цялото население) и е установено, че всички дружества имат ясно обособени организационни структури за експлоатация и поддръжка на ВиК мрежи и съоръжения, но малко дружества имат ясно обособени и видими звена за управление на активите - включително информационна обезпеченост, стратегическо и инвестиционно планиране, управление на проекти и други.

Изведени са следните основни изводи:

- Всички посочени оператори имат обособени експлоатационни структури (отдели, дирекции), като дружествата, опериращи на повече от една община, имат обособени експлоатационни райони.
 - Само в 3 от 6-те изследвани оператори има обособени звена за ГИС, като същите обичайно са разположени в експлоатационни звена (производствени или технически).
 - Само в структурата на ВиК оператора в Столична община може да се открие звено, което е насочено към планиране на активите: дирекция „Управление на мрежата“, звено „Стратегическо управление на мрежата и планиране“.
- В 3 от останалите дружества се откриват звена за управление на проекти (описани в следващата част – за изпълнение на инвестиционната програма), като не може да се изясни дали и доколко тези звена са ангажирани с планирането, анализа, оценяването на възможните алтернативи, и вземането на финално решение за избор на възможност и стартиране на проекта.
- В 4 от 6-те изследвани организационни структури се откриват обособени звена за управление на проекти, като обаче те имат очевидно различни функции:
 - Управлението на търговските дейности е различно организирано, като включва различни наименования (пласмент, продажби), и в държавните дружества обичайно е включено към финансово-счетоводната структура. Единствено във ВиК оператора в Столична община е създадена търговска дирекция, отделно от финансова дирекция (което показва фокус върху тази дейност).

Приносите на дисертационния труд са дадени в следния обобщен вид:

1. Извършен е цялостен анализ на състоянието и ефективността на ВиК сектора в България, обхващащ всички приложими аспекти включително нормативна уредба; данни за инфраструктура; заключения на стратегически документи; тенденции на нивата на показателите за качество; преглед и анализ на данните за оперативни и капиталови разходи на ВиК операторите; сравнителен анализ по основни показатели с ВиК сектори / ВиК оператори от други държави.

Формулирани са основни причини и изводи за лошото състояние на сектора и съществуващите проблеми от гледна точка на информационната обеспеченост и практиките за управление на ВиК активите.

2. Извършен е литературен преглед на добрите международни практики в управлението на този специфичен бизнес, с цел да бъдат формулирани начини и методология за решаване на констатираните проблеми:

2.1. Преглед на сферата на предоставяне на услуги; управление на верига на доставки, аутсорсинг и управление на проекти; фундаментални концепции за управление на активи, и в частност експлоатация и поддръжка; специфични практики при управление на ВиК мрежи и съоръжения - включително разделение на дейностите по предоставяне на ВиК услуги по бизнес звена, подход за проучване и планиране рехабилитацията на водопроводната и на канализационната мрежи, организация на информацията за ВиК активите, зонирание на водопроводната мрежа и основни концепции за управление на реалните и търговските загуби на вода; оценка на глобалния инвестиционен дефицит за инфраструктура.

2.2. Проучване и експертен анализ на данните за основните фактори предизвикващи влошаване на експлоатационното поведение на ВиК мрежите, изведено основно заключение, че най-съществения фактор, който е анализиран сравнително малко в световната литература, е нивото на качествено и ефективно планиране и управление на активите. Установено е, че високата неефективност на работата на българските ВиК оператори и лошото експлоатационно състояние и поведение на ВиК мрежите, водещо до влошено качество на предоставяните ВиК услуги, е обусловено основно от липсата на информационна обезпеченост за наличието и състоянието на активите, както и липсата на приложени по правилен начин добри практики за тяхното управление.

3. Предложени са мерки за подобряване на управлението на ВиК активите и предоставяне на ВиК услуги, при отчитане на специфичните условия в България, включително в сферата на организационна структура, планиране на инвестиционния процес по отделно за трите големи групи активи – надземни съоръжения, подземни водопроводна и канализационна мрежи; детайлно описание на организацията, структурата и логиката на процесите за експлоатация и поддръжка на ВиК мрежите; анализ на специфичните фактори влияещи върху въвеждането на практики за управление на водопроводната мрежа и намаляване на търговските загуби; преоценка на инвестиционните нужди за водопроводната мрежа при отчитане на добрите международни практики за нейното управление.

Авторската справка за научните приноси в дисертационния труд на Ивайло Касчиев изцяло съответства на получените от него резултати.

Разработената от Ивайло Касчиев тематика е изключително актуална и с несъмнена научна и научно-приложна значимост.

Мога да посоча следните забележки:

- На няколко места разгледаните от Ивайло Касчиев проблеми не са изведени до конкретни, конструктивни предложения за решение, въпреки прецизното формулиране и обосноваване на тяхната актуалност
- Представеният за защита дисертационен труд би спечелил от една по прецизно структуриране на изложението. Използвани са редица чуждици. На места изложението е твърде тромаво и с необичайно дълги изречения, което прави текста трудно четим.

Заключение

Предложеният за защита дисертационният труд „Подобряване на ефективността и качеството на публичните водоснабдителни и канализационни услуги в България чрез оптимизиране на информационната безопасност и въвеждане на добри международни практики за управление на ВИК активите“ на Ивайло Георгиев Касчиев съдържа значими научни приноси и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ. Това ми дава основание да предложа на научното жури да му присъди образователната и научна степен „Доктор“ по направление 3.8 Икономика (Икономика и управление по отрасли)

София

Рецензент:

14.11.2015